

แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ในการควบคุมดูแลการประกอบกิจการเครื่องเล่นและสวนสนุก

จัดทำโดย กองกฎหมาย กรมอนามัย
๔ มิถุนายน ๒๕๖๘

ด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันพบว่า มีการประกอบกิจการเครื่องเล่นและสวนสนุกในลักษณะชั่วคราว เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในหลายพื้นที่ เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าและประชาชนในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานวัด งานประจำปีของจังหวัด งานปีใหม่ งานสงกรานต์ ตลาดนัด เป็นต้น หากผู้ประกอบการติดตั้งเครื่องเล่นไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ไม่มีการดูแลบำรุงรักษาเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต หรือหากมีการดำเนินกิจการไม่ถูกสุขลักษณะ อาจก่อให้เกิดโรคติดต่อทางระบบทางเดินหายใจและผิวหนังได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งประชาชน ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันเฝ้าระวัง และตรวจตราสถานประกอบการเครื่องเล่นและสวนสนุกเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

กรมอนามัย ในฐานะที่รับผิดชอบดูแลพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมดูแลสถานประกอบการและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีการปฏิบัติที่ถูกสุขลักษณะเพื่อคุ้มครองสุขภาพประชาชน โดยกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองประชาชนในด้านสุขลักษณะและอนามัยสิ่งแวดล้อม หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ กรมอนามัยได้จัดทำ “แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขในการควบคุมดูแลการประกอบกิจการเครื่องเล่นและสวนสนุก” เพื่อสนับสนุนให้ราชการส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขในการควบคุมดูแลการประกอบกิจการเครื่องเล่นและสวนสนุก ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รายละเอียดดังนี้

๑. การควบคุม กำกับดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทสวนสนุก :

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๗ กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มาตรา ๓๑^๑ ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุข มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งปัจจุบันออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘ ข้อ ๙ (๑๔) กำหนดให้ “การประกอบกิจการสวนสนุก โบว์ลิ่ง หรือตู้เกม” เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จากคู่มือแนวทางการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับปรับปรุง) ได้ให้ขอบเขตความหมายของ “การประกอบกิจการสวนสนุก โบว์ลิ่ง หรือตู้เกม” หมายถึง “สถานที่ที่ให้บริการเกี่ยวกับสวนสนุก การเล่นเกมโบว์ลิ่ง

^๑ มาตรา ๓๑ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

หรือการเล่นตู้เกมส์ เช่น สวนสนุกในห้างสรรพสินค้า ตู้เกมส์แบบหยอดเหรียญ เป็นต้น และ “สวนสนุก” หมายถึง “สถานที่รวบรวมบรรดาสิ่งๆ ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินไว้บริการประชาชน” และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๒^๒ กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่น กำหนดประเภทของกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ออกตามมาตรา ๓๑ บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ที่ต้องควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการดูแลสภาพ หรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ และมาตรา ๓๓^๓ กำหนดให้ผู้ดำเนินกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามประเภทที่ราชการส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นให้เป็นกิจการที่ต้องควบคุม โดยกระทำในลักษณะที่เป็นการค้า ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนเริ่มดำเนินกิจการ และต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวงควบคุมสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐ และข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อควบคุมดูแลการประกอบกิจการสวนสนุก เห็นว่า “กฎหมาย” (๑) ต้องใช้บังคับได้ (๒) ต้องคุ้มครองประชาชนเป็นหลัก และ(๓) ต้องอยู่ในหลักนิติธรรม ดังนั้น เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ราชการส่วนท้องถิ่นจึงต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่นและพิจารณาอนุญาตโดยตรวจสอบความมั่นคงแข็งแรงของเครื่องเล่นและอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ ถ้ามีการประกอบกิจการสวนสนุกในเขตท้องถิ่นหนึ่ง ๆ แล้ว ราชการส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือออกข้อบัญญัติแล้วไม่ดำเนินควบคุมด้วยการอนุญาต หรือการตรวจสอบกิจการตามอำนาจหน้าที่ เจ้าพนักงานท้องถิ่นก็อาจเข้าข่ายมีความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

ทั้งนี้ หากราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้การประกอบกิจการสวนสนุก โบว์ลิ่ง หรือตู้เกมส์เป็นกิจการที่ต้องควบคุมในพื้นที่ไว้แล้ว ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการดังนี้

๑) ตรวจตรา ควบคุมดูแล ให้ผู้ประกอบกิจการสวนสนุกที่ดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการค้า ยื่นขอรับใบอนุญาตต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนการดำเนินกิจการ ทั้งนี้ กิจการลักษณะนี้มักจะดำเนินการตามช่วงงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น ช่วงปีใหม่ งานประจำปีของจังหวัด งานสงกรานต์ เป็นต้น โดยอาจมีการเปิดให้บริการเพียงไม่กี่วัน เนื่องด้วยมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ “ใบอนุญาตที่ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต” โดยหลักจึงต้องออกใบอนุญาตเป็นรายปี ซึ่งจะมีผลต่ออัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ตามมาตรา ๖๓ พระราชบัญญัตินี้ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง (กฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้ง และการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดให้ใบอนุญาตดำเนินกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามประเภทที่มีข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนด ให้เป็นกิจการที่ต้อง

^๒ มาตรา ๓๒ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่ประกาศตามมาตรา ๓๑ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดประเภทของกิจการตามมาตรา ๓๑ บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับผู้ดำเนินกิจการตาม (๑) ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ

^๓ มาตรา ๓๓ เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๓๒ (๑) ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการตามประเภทที่มีข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมตามมาตรา ๓๒ (๑) ในลักษณะที่เป็นการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๕๖

ในการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไขโดยเฉพาะให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชนเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้โดยทั่วไปในข้อบัญญัติท้องถิ่นตามมาตรา ๓๒ (๒) ก็ได้

ใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ใช้ได้สำหรับกิจการประเภทเดียวและสำหรับสถานที่แห่งเดียว

มีการควบคุมภายในท้องถิ่น ตามมาตรา ๓๒ (๑) ในลักษณะที่เป็นการค้า ตามมาตรา ๓๓ ฉบับละ ๑๕,๐๐๐ บาท) และเมื่อข้อเท็จจริงพบว่า ผู้ประกอบกิจการให้บริการเพียง ๗ วัน หรือ ๑๐ วัน หรือ ๑๕ วัน ราชการส่วนท้องถิ่น อาจพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาต โดยลดหลั่นลงไปตามจำนวนครั้งและวันที่ จัดให้บริการ เช่น (ก) กรณีติดตั้งเครื่องเล่นในสวนสนุกเป็นการถาวร ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ฉบับละ ๑๕,๐๐๐ บาท (ข) กรณีเป็นติดตั้งเป็นครั้งคราวตามเทศกาลต่าง ๆ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ฉบับละ ๕,๐๐๐ บาท เป็นต้น กรณีตรวจสอบสถานประกอบกิจการแล้ว พบว่า ผู้ใดประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประเภทเกี่ยวกับการ ประกอบกิจการสวนสนุก โบว์ลิง หรือตู้เกม ที่ราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่ต้อง ควบคุมในพื้นที่ในลักษณะที่เป็นการค้าโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ถือเป็นความผิดสำเร็จแล้ว เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืน บทบัญญัติตามมาตรา ๓๓ และมีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินการตามกระบวนการเปรียบเทียบปรับและดำเนินคดีต่อไป พร้อมทั้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำแนะนำ ออกคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๔๕^๔ ให้หยุดประกอบกิจการ และแจ้งให้ผู้ประกอบกิจการมายื่นขอรับใบอนุญาตก่อนการดำเนินการ หากฝ่าฝืนคำสั่งตามมาตรา ๔๕ มีโทษตามมาตรา ๘๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกิน วันละสองหมื่นห้าพันบาทตลอดระยะเวลาที่ยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง

๒) กรณีตรวจสอบสถานประกอบกิจการแล้ว พบว่า มีการดำเนินการไม่ถูกสุขลักษณะหรือ ปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อบัญญัติท้องถิ่น ถือเป็นความผิดสำเร็จแล้ว มีโทษตามมาตรา ๗๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นรวบรวม พยานหลักฐานเพื่อดำเนินการตามกระบวนการเปรียบเทียบและดำเนินคดีต่อไป

๓) กรณีตรวจสอบสถานประกอบกิจการแล้ว พบว่า มีการดำเนินการไม่ถูกสุขลักษณะหรือปฏิบัติ ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงควบคุมสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๖๐ ถือเป็นความผิดสำเร็จแล้ว มีโทษตามมาตรา ๖๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการตามกระบวนการเปรียบเทียบและดำเนินคดีต่อไป

๒. การควบคุมดูแลป้องกันปัญหาเหตุรำคาญ กรณีที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้มีได้ออกข้อบัญญัติ ท้องถิ่นกำหนดให้การประกอบกิจการสวนสนุก โบว์ลิง หรือตู้เกม เป็นกิจการที่ต้องควบคุมในพื้นที่ไว้ จึงไม่มีกฎหมาย ใช้บังคับในเขต อปท. นั้น มีผลให้ผู้ประกอบกิจการไม่ต้องยื่นขอรับใบอนุญาตและไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวง และประกาศกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ อย่างไรก็ตาม หากราชการส่วนท้องถิ่นพบว่าผู้ใด ประกอบกิจการสวนสนุกหรือจัดให้มีเครื่องเล่นต่าง ๆ ให้บริการแก่ลูกค้าหรือประชาชน โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้ มีความเสี่ยงอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง

^๔ มาตรา ๔๕ ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำเนินการใด ๆ ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการดำเนิน กิจการนั้น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้ดำเนินการนั้นแก้ไขหรือปรับปรุงให้ถูกต้องได้ และถ้าผู้ดำเนินการไม่แก้ไข หรือถ้าการ ดำเนินการนั้น จะก่อให้เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งให้ผู้ นั้น หยุดดำเนินการนั้นไว้ทันทีเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าปราศจากอันตรายแล้วก็ได้

คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งไว้ตามสมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่เป็นกรณีที่มีคำสั่งให้หยุดดำเนินการทันที และต้องทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้ดำเนินการซึ่งจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งทราบ ในกรณีที่ไม่ พบผู้ดำเนินการหรือผู้ดำเนินการไม่ยอมรับคำสั่งดังกล่าว ให้ส่งคำสั่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้ดำเนินการ และให้ถือว่าผู้นั้นได้ทราบคำสั่งแล้วตั้งแต่วันที่คำสั่งไปถึงหรือวันปิดคำสั่ง แล้วแต่กรณี

สามารถบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามความในหมวด ๕ เหตุรำคาญ ซึ่งมาตรา ๒๕^๕ กำหนดว่าในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นต่อไปนี้ ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ มาตรา ๒๕ (๔) การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

โดยเจ้าพนักงานมีอำนาจออกคำแนะนำ และออกคำสั่งให้ผู้ก่อเหตุรำคาญดำเนินการระงับเหตุรำคาญหรือป้องกัน เหตุรำคาญนั้นตามสมควรได้ รายละเอียดดังนี้

กรณีที่เป็นเหตุรำคาญโดยทั่วไป

๑) กรณีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง^๖ ในการออกคำสั่งเป็นหนังสือให้แก่ผู้ที่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น หากไม่ทราบหรือไม่มีผู้ก่อเหตุ เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจในการปรับปรุงสถานที่นั้นจนเหตุรำคาญนั้นหมดไปได้

๒) กรณีแหล่งกำเนิดเหตุรำคาญอยู่ในที่เอกชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง^๗ ในการออกคำสั่งเป็นหนังสือให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เอกชนนั้นให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง จนเหตุรำคาญนั้นหมดไปหรือบรรเทาลง ทั้งนี้ องค์ประกอบครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดมาตรการในการแก้ไขปรับปรุงอย่างใดก็ได้ที่สามารถแก้ไขให้เหตุดังกล่าวนั้นให้หมดไป หรือบรรเทาลง โดยต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีประกอบการกำหนดมาตรการในการแก้ไขปรับปรุงนั้นด้วย

โดยที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้แก่ผู้ที่เป็นราย ๆ ไป โดยต้องระบุวิธีการป้องกันหรือแก้ไข และกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติตามคำสั่งให้ชัดเจน ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องรอให้มีผู้ร้องเรียน หากพบเห็นหรือได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

^๕ มาตรา ๒๕ ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ

(๑) แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ส้วม หรือที่ใส่มูลหรือเถ้า หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสมหรือหมักหมมสิ่งของมีการเททิ้งสิ่งใดเป็นเหตุให้หมักหมมเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษ หรือเป็น หรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์พาหะนำโรคหรือก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(๒) การเลี้ยงสัตว์ในที่หรือโดยวิธีใด หรือมีจำนวนเกินสมควรจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(๓) อาคารอันเป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียงจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(๔) การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่น ละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใดจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(๕) เหตุอื่นใดที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

^๖ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

^๗ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

กรณีที่เกิดเหตุร้ายกรณีนั้นอาจกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมหรืออาจเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพ

๑) ในกรณีที่เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน อธิบดีกรมอนามัยมีอำนาจตามมาตรา ๘^๙ ในการออกคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้ก่อเหตุนั้นให้ระงับการดำเนินการที่ก่อให้เกิดเหตุร้ายตามความเห็นสมควร หากผู้ก่อเหตุไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง อธิบดีกรมอนามัยสามารถสั่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือแจ้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดให้ออกคำสั่งให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดดำเนินการแก้ไขหรือระงับเหตุร้ายนั้นตามสมควร อีกทั้ง อธิบดีกรมอนามัยยังสามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๘/๑^๙ ในการประสานขอให้คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด หรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นประกอบการออกคำสั่งตามมาตรา ๘ โดยไม่ชักช้า

๒) กรณีแหล่งกำเนิดเหตุร้ายกรณีเป็นสาธารณะ เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๒๗ วรรคสอง ในการจัดการระงับเหตุร้ายกรณีนั้นตามที่จำเป็น และเก็บค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกับผู้ก่อเหตุ

๓) กรณีแหล่งกำเนิดเหตุร้ายกรณีอยู่ในสถานที่เอกชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๒๘ วรรคสาม ในการออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้ใช้สถานที่นั้นจนกว่าจะมีการระงับเหตุร้ายกรณีเป็นที่พัก

๔) ในกรณีที่พบเหตุที่ไม่ถูกต้องหรือมีการกระทำใด ๆ ที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยเหตุนี้จะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน หรือจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนเป็นส่วนรวมซึ่งสมควรจะดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน เจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง^{๑๐} ในการออกคำสั่งเป็นวาจาหรือหนังสือแก่ผู้ก่อเหตุนั้นให้ระงับการดำเนินการที่ก่อให้เกิดเหตุร้ายตามความเห็นสมควร แล้วจึงแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบ และอาจให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งเป็นหนังสือตามที่ได้รับคำสั่งร้องขอภายใน ๗ วัน

หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสาม มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๗๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอธิบดีกรมอนามัยตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๖๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๘๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^๙ มาตรา ๘ ในกรณีที่เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้อธิบดีกรมอนามัยมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าของวัตถุหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายดังกล่าวระงับการกระทำหรือให้กระทำใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายเช่นนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งตามวรรคหนึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาตามสมควร อธิบดีกรมอนามัยจะสั่งให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายดังกล่าวเช่นกันก็ได้ ในการนี้ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่พฤติการณ์ และบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้อธิบดีกรมอนามัยแจ้งแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติการตามความในวรรคสองสำหรับในเขตท้องที่จังหวัดนั้น

^๙ มาตรา ๘/๑ ในการพิจารณาออกคำสั่งตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง อธิบดีกรมอนามัยอาจให้คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัดหรือคณะกรรมการสาธารณสุขกรุงเทพมหานครตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาโดยไม่ชักช้า

^{๑๐} มาตรา ๔๖ วรรคสอง ในกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นว่าเหตุตามวรรคหนึ่งจะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน หรือจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนเป็นส่วนรวมซึ่งสมควรจะดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการไม่ถูกต้องหรือฝ่าฝืนดังกล่าวแก้ไขหรือระงับเหตุร้ายนั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือระงับเหตุร้ายนั้นได้ตามสมควร แล้วให้แจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบ

ทั้งนี้ การควบคุมดูแลการประกอบกิจการเครื่องเล่น สวนสนุก เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อลูกค้าที่มาใช้บริการหรือมีความปลอดภัยต่อสุขภาพของประชาชนในบริเวณใกล้เคียงนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ผู้ประกอบกิจการ และประชาชน เพื่อร่วมดำเนินการเฝ้าระวังการกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฎกระทรวงว่าด้วยการควบคุมเครื่องเล่น พ.ศ. ๒๕๕๘ และกฎกระทรวงว่าด้วยการควบคุมเครื่องเล่น (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยหากประชาชนพบว่ามีกิจการประกอบกิจการไม่ถูกสุขลักษณะ มีการติดตั้งเครื่องเล่นสวนสนุกที่ไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ สามารถแจ้งเรื่องร้องเรียนไปยัง อปท. ในพื้นที่ เพื่อตรวจสอบและบังคับใช้มาตรการตามกฎหมายต่อไป

หมายเหตุ : สามารถศึกษาแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
ในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ที่เว็บไซต์กองกฎหมาย กรมอนามัย
<https://laws.anamai.moph.go.th/th> หรือสแกนได้ที่ QR Code นี้
หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ “คลินิกกฎหมาย”
กองกฎหมาย กรมอนามัย โทร. ๐๒ ๕๙๐ ๔๑๘๓

